

PHÁT HUY CÁC GIÁ TRỊ VĂN HOÁ TRONG TÍNH CÁCH CON NGƯỜI SÀI GÒN-THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

I HUỖNH VĂN SINH

Email: huynhvansinh@gmail.com
Học viện Cán bộ Thành phố Hồ Chí Minh

I NGUYỄN THỊ LỘC UYÊN

Email: n.tuyen@hcmca.edu.vn
Học viện Cán bộ Thành phố Hồ Chí Minh

PROMOTE CULTURAL VALUES IN THE TRAITS OF PEOPLE IN SAI GON-HO CHI MINH CITY

TÓM TẮT

ABSTRACT



Tính cách con người Sài Gòn nay Thành phố Hồ Chí Minh (TP.HCM) là một nhân tố không thể thiếu trong chỉnh thể văn hóa Nam Bộ và văn hóa Việt Nam. Đây là vấn đề mang tính khoa học, có tính thời đại, góp phần nghiên cứu và ứng dụng các vấn đề lý luận về văn hóa truyền thống và hiện đại của TP.HCM và Nam Bộ trong nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa. Việc phát huy các giá trị văn hoá trong tính cách con người Sài Gòn - TP.HCM góp phần thực hiện các quy luật văn hóa kế thừa và phát triển, giao lưu tiếp biến văn hóa trong một đối tượng nghiên cứu cụ thể là mối quan hệ, ứng xử của người con người Sài Gòn-TP.HCM với môi trường tự nhiên, xã hội tạo nên cốt cách con người thể hiện qua tính cách của họ trong suốt hơn 320 năm qua. Hiện tại tính cách con người Sài Gòn-TPHCM có thể nhìn thấy những biểu hiện sau: năng động, linh hoạt, sáng tạo; luôn có tính “mở” và trọng tính thực tế.

Từ khóa: Giá trị văn hoá, Sài Gòn-TP.HCM, tính cách

The traits of Saigon now Ho Chi Minh City (HCMC) people is an indispensable factor in the overall culture of the South and the culture of Vietnam. This is a scientific and epochal subject, contributing to the research and application of theoretical issues about traditional and modern culture of Ho Chi Minh City and the South in the socialism-oriented market economy. The promotion of cultural values in the characteristics of Saigon-HCMC people contributes to the implementation of cultural laws of inheritance and development, cultural exchange and acculturation in a specific object of study i.e. the relationship and behavior of the people of Saigon-HCMC with the natural and social environment has created the core of people's characteristics, which has been expressed through their personality over the past 320 years. At present, the traits of people in Saigon-HCMC can be seen in the following manifestations: dynamic, flexible, creative; always “open” and practical.

Keywords: Cultural values, Saigon-Ho Chi Minh City, traits

1. Vài nét khái quát về người Sài Gòn

Mùa xuân năm Mậu Dần (1698), Thống suất Chương cơ Lễ thành hầu Nguyễn Hữu Cảnh thừa lệnh chúa Nguyễn Phúc Chu vào kinh lý vùng đất Đồng Nai – Bến Nghé, tạo lập nền hành chính chính thức với hơn 4 vạn hộ người Việt. Trong quá trình khai hoang, lập ấp trên vùng đất mới, lưu dân Việt không chỉ tận dụng những ưu đãi tự nhiên (khí hậu hiền hòa, tôm cá đầy đồng, tự do khai khẩn,...) mà còn phải đối đầu với bao khắc nghiệt từ chính tự nhiên mang lại (thú dữ, cá sấu, muỗi mòng,...). Đó cũng chính là môi trường rèn luyện chí khí con người, nhân tố đào luyện tính cách con người Sài Gòn - TP.HCM.

Sự quần cư, sáng tạo đời sống cộng đồng, phát triển các loại hình kinh tế; quá trình giao lưu và tiếp biến văn hóa hài hòa trong và ngoài với các dân tộc khác cũng góp phần không nhỏ đặt nền móng cho sự ra đời và hình thành tính cách, tâm lý, phong cách ứng xử con người Sài Gòn - TP.HCM là một phần của tính cách con người Nam bộ: thẳng thắn bộc trực, trọng nghĩa quên mình, trọng thực tế hơn lý thuyết, trọng đạo lý hơn giàu sang, ghét sự tính toán hơn thiệt.

Qua bài viết này, chúng tôi xin mạn phép đưa ra một số nhận định về tính cách người Sài Gòn-TP.HCM từ nghiên cứu thực tiễn và ứng dụng giảng dạy trong suốt thời gian qua, mong muốn có thể phân nào làm sáng tỏ tính cách của con người Sài Gòn-TP.HCM.

2. Một số giá trị văn hoá trong tính cách con người Sài Gòn - thành phố Hồ Chí Minh

Có quan điểm cho rằng: người Sài Gòn - TP.HCM cởi mở trong giao lưu, nhạy bén với cái mới; năng động sáng tạo; thâm nhuần một tinh thần dân chủ bình đẳng, bao dung; không chịu gò bó trong những khuôn khổ phong kiến cứng nhắc... Tiệm tiến theo dòng lịch sử những nhận định trên càng được nhân lên mạnh mẽ hơn trong thời đại Hồ Chí Minh như lời của cố Tổng Bí thư Lê Duẩn từng nhận định cốt cách văn hóa con người vùng phương Nam "... tất cả những gì là cốt tử của tinh thần dân tộc, của văn hóa dân tộc, tất cả những gì tạo nên con người Việt Nam, tất cả những gì mà quá trình đấu tranh của dân tộc đã để lại trong con người Việt Nam, tất cả những cái đó đều có trong con người miền Nam và người miền Bắc... trong quá trình phát triển vào Nam, cái cốt tủy, cái tinh túy của dân tộc tuy căn bản có giữ, nhưng về một mặt nào hay một phạm vi nào đó, có bớt đi ít nhiều, nhưng một mặt khác nó lại sáng tạo thêm, phát triển thêm. Nhờ đó tính chất dân tộc của chúng ta thêm phong phú..." (Lê Duẩn, 1963, tr. 40-41).

Qua quá trình tổng hợp tư liệu và các luận điểm khảo học và đối chiếu đời sống hiện thực chúng tôi tạm thời đưa ra quan điểm về tính cách văn hóa, phẩm chất con người Sài Gòn-TP.HCM như sau:

- Thứ nhất người Sài Gòn chưa bao giờ nhận mình là người Sài Gòn thực thụ (dù trải qua hơn 320 năm tới nay vẫn kế tiếp nhau là dân nhập cư, dân KT3, dân khách trú hết thế hệ này đến thế hệ khác), họ luôn dung hợp-hài hòa. Người Sài Gòn có phần dung hòa về lý thuyết nhưng lại thuần nhất về hành động. Lối sống người Sài Gòn vừa chất phác, giản dị vừa phóng khoáng, vừa có nét thoải mái tự do của người nông dân Nam bộ vừa có kỷ cương tôn trọng pháp luật của xã hội công nghiệp. Tại sao phải nói điều này, vì hầu hết đều có xuất phát điểm là "lưu dân" mà lưu dân thì thân phận như nhau, có những tương đồng trong văn hoá, số phận "nghèo" khó của thuở ban đầu gần giống nhau, khai phá trên vùng đất mới còn biết bao nhiêu khó khăn khi đương đầu với môi trường Phương Nam "rừng thiêng, nước độc"; "muối, rắn và nhất là cọp và cá sấu"; "dưới sông sấu lội, trên rừng cọp um, chèo ghe sợ sấu cắn chun (chun không phải chân), xuống sông sợ đĩa, lên rừng sợ ma". Để tồn tại, họ phải đoàn kết lại với nhau cải tạo môi trường để "cò bay thẳng cánh, chó chạy cong đuôi"; "ruộng đồng mặc sức chim bay, biển hồ lai láng cá bầy đua bơi". Một mặt khác, người lưu dân với xuất thân là vùng Ngũ Quảng vào đây với môi trường mới, họ chưa biết môi trường này ra sao, nên họ vào đây là những quan hệ hàng ngang, mỗi nhà-làng-dòng họ đi chỉ một vài người, họ để lại anh Cả ở lại vùng đất tổ, trông mả, giỗ kỵ, tảo mộ,... cho Ông bà mình. Và chỉ đi là những "thằng con Thử" (Nam bộ và Sài Gòn chỉ có Anh Hai), nếu lỡ không may chết "bờ-bụi" vẫn còn người ở lại lo cho Ông bà ở quê nhà (từ đây xuất hiện hình thức cúng giỗ kỵ tại Sài Gòn và Nam Bộ mới có thêm mâm Chiên sĩ, Đắt đai mà vùng Trung bộ-Bắc bộ không hề có). Cho nên, trong thâm tâm từ đáy lòng của người Sài Gòn xem như mình có "trách nhiệm, bổn phận" của kẻ "tha phương cầu thực" vào vùng đất Sài Gòn này bước đầu là có mưu cầu về lợi ích kinh tế, dần dà họ mới dừng chân và bám rễ "tới đây thì ở lại đây, bao giờ bén rễ xanh cây hãy về". Thực tế cho thấy hiện tại Thành phố mỗi năm tăng thêm một quận về dân số (cơ học chứ không sinh học), đa số là dân "lậu sỏ" mà hôm nay Bộ Công An qui định là dân KT3 (dân nhập cư). Từ những vắn trên đây, nếu là người Sài Gòn sau 20-30 năm sinh sống trên mảnh đất này chưa hề bao giờ nhận mình là người "chính gốc" của Sài Gòn.

- Thứ hai, người Sài Gòn là có tính "mở". Mở ở đây chúng ta cần nhìn bề rộng lẫn bề sâu. Bề rộng chính là không gian văn hoá của vùng đất phương Nam luôn mở rộng theo chiều dài của châu thổ. Vùng sông nước với hàng ngàn cây số kênh-rạch tạo điều kiện làng truyền thống vốn đóng kín thì vào Sài Gòn lại có điều kiện trải dài trên mé nước-giáp sông, tạo thuận lợi giao thương-buôn bán với hệ thống làng mở. Đây là kết quả vô cùng quan trọng tạo nên một khung "kinh tế hàng hoá lại xuất hiện lạ lùng trong chế độ phong

kiến tại Sài Gòn” trở thành một cái đạo “Đạo nào vui bằng đạo đi đi buôn, xuống biển lên nguồn chợ gạo nước trong”. Tại Sài Gòn lại xuất hiện “Chành” rồi trở thành “Chợ đầu mối” mà chỉ có Sài Gòn mới có “gom thì gom thật lớn, chia thì chia thật nhuyễn” tức là từ hàng sỉ đến hàng lẻ Sài Gòn đều có. Một giai đoạn, Sài Gòn phải chật vật với tình trạng hàng rong, vỉa hè, cà phê “cóc” cũng từ tính mở không gian sống mà có cảnh uống cà phê quay mặt ra đường để hóng mát thì ít mà hít bụi thì nhiều, khi bị nhà chức trách truy đuổi thì nhảy như cóc trên vỉa hè để tránh lực lượng quản lý trật tự đô thị, khi họ nhận lệnh tái lập trật tự đô thị.

Về chiều sâu, người Việt chúng ta vốn được xem là cư dân có bề dày khai khẩn đồng bằng, phát huy vai trò của cây lúa nước (từ Sài Gòn mới có châu thổ sông Cửu Long). Những lưu dân vào Sài Gòn đều là người “thoát thân” tính giáo điều của Nho giáo thoái trào cuối thế kỷ 17 của Chúa Nguyễn, một mặt một bộ phận quý tộc được chúa Nguyễn đưa vào khai phá cũng cần nhiều vật lực để khai phá vùng đất mới, nên chính sách không khắc khe. Từ đó, đa số họ đều có được tính “mở” trong quan hệ cộng đồng vốn xuất thân từ đoàn kết ngay từ lúc đặt chân lên vùng đất này để cải tạo môi trường và đã có “bán anh em xa, mua láng giềng gần” hay “tối lửa tắt đèn có nhau”. Trong cái “mở chiều sâu” mới có phóng khoáng, hiếu khách, trọng nghĩa khinh tài. Những điều này không phải của quá khứ hiện về tới hôm nay vẫn còn, nó là bản chất sống “mở” của người Sài Gòn. Chẳng hạn khi bạn là người lỡ đường trên đất Sài Gòn, chỉ cần hỏi đường đi thì không chỉ một người chỉ, mà nhiều người chỉ một cách tường tận. Điều này đã được ghi nhận về “Nghĩa tình” của người Sài Gòn được Văn kiện Đại hội Đảng bộ Thành phố lần thứ X ghi nhận trong 7 đặc trưng tính cách của người dân Thành phố được khảo sát định lượng có số người đồng thuận cao nhất là 65,42% (Ban Tuyên giáo Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh, 2016, tr.265). Nghĩa tình nói lên tính mở ở bậc chiều sâu của người dân Sài Gòn, mọi người tới Sài Gòn này theo thời gian rồi cũng thấm nhuần ý nghĩa của nó.

- Thứ ba là luôn năng động, linh hoạt, sáng tạo và luôn trọng tính thực tế. Những đặc trưng này đều có lý do riêng của nó. Trên vùng đất mới mà không tra tay làm ngay mà chờ lý luận dẫn đường thì chỉ có chết, đòi hỏi con người phải luôn năng động, sáng tạo thích nghi với cái mới để tồn tại trên vùng đất mới. Sài Gòn là nơi giao lưu văn hoá mọi miền, giao lưu và chọn lọc. Sài Gòn tiếp thu lưu giữ những điều hợp lý, vận dụng để thay đổi những điều không còn hợp lý và sự thay đổi đó diễn ra rất nhanh chóng. Nó được khẳng định, bổ sung, nhân lên gấp bội trong điều kiện hàng trăm năm kinh tế hàng hóa, kinh tế thị trường phát triển nhất nước. Trong lĩnh vực chống giặc ngoại

xâm, người Sài Gòn-TP.HCM nhạy cảm trong đánh giá kẻ thù và kiên quyết chống lại chúng; sáng tạo nhiều hình thức, phương pháp đấu tranh phù hợp với lối đánh “đặc công nước, biệt động thành” lúc ẩn lúc hiện, bao phiên kẻ thù khiếp sợ. Ngày nay, trong xây dựng đất nước công nghiệp hóa-hiện đại hóa, người Sài Gòn-TP.HCM đã sáng tạo nhiều phong trào xã hội đi đầu trong cả nước “nhà tình nghĩa, nhà tình thương, tình đồng đội, tình bạn”, “xoá đói giảm nghèo”; Ngay trong đại dịch Covid-19 vẫn có những tấm lòng “ATM gạo, khẩu trang”. TP.HCM là nơi khơi nguồn cho việc xây dựng thí điểm mô hình chính quyền đô thị, triển khai phương thức quản lý đô thị thông minh với khu đô thị sáng tạo tương tác cao phía đông – Thành phố Thủ Đức.

Người Sài Gòn tin vào tính thiện nên bộc trực thẳng thắn. Không tính kỹ, không nghĩ sâu mà thấy việc là làm ngay nhưng rõ ràng; Người Sài Gòn đánh giá con người thường căn cứ việc làm, trọng những người làm giỏi hơn là nói nhiều. Từ tính cách trọng làm hơn trọng nói, người Sài Gòn – TP.HCM chú ý nhiều đến làm kinh tế buôn bán, làm thợ, thủ công nghiệp, công nghiệp hơn là văn chương, lý thuyết. Tuy nhiên, do trọng thực hành hơn trọng lý thuyết cho nên có lúc người Sài Gòn không nghiên cứu tính toán kỹ, không suy nghĩ sâu gây sự hiểu lầm cho những người xung quanh.

3. Phát huy các giá trị văn hoá trong tính cách con người Sài Gòn-thành phố Hồ Chí Minh trong điều kiện hiện nay

3.1. Phát huy tính năng động xã hội cao trên lĩnh vực kinh tế

Xét trên bề mặt tổng thể, kinh tế Sài Gòn-TP.HCM vốn mang tính năng động, mở rất cao, nền kinh tế hàng hoá xuất hiện trong xã hội phong kiến họ Nguyễn. Đây là nơi diễn ra nhiều cuộc bức phá có tính cách mạng trên mặt trận kinh tế “nơi thu hút lượng đầu tư, thành phần kinh tế dân doanh, đóng góp ngân sách, trao đổi hàng hóa xuất và nhập cao nhất nước, dẫn hạn chế cơ chế tập trung trong quản lý với mô hình một cửa tạo lối thoát cho các khu chế xuất, khu công nghiệp đầu những năm 90” (Trương Thị Kim Chuyền – Châu Ngọc Thái, 2004, tr.16).

Trong điều kiện mới hiện nay, để phát huy hơn nữa những tính cách vốn có của con người Sài Gòn-TP.HCM thích ứng với kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, phục vụ tốt việc tăng trưởng kinh tế cần có những giải pháp đồng bộ:

Thứ nhất, phát huy những đức tính vốn có: óc thiết thực, năng động, lấy thực tiễn cuộc sống làm tiêu chuẩn chân lý, thoáng mở, ít giáo điều,... Trong tiến trình sản xuất cần ứng dụng những thành tựu khoa học; trong quản lý cần tiếp thu những cung cách

quản lý tiên tiến. Những vấn đề này góp phần nâng cao khả năng vận động của các tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM lên tầm cao mới, sẽ tự giác, biết nhìn xa trông rộng trong công cuộc xây dựng đời sống xã hội cho chính mình.

Thứ hai, đối với các xã ngoại thành cần một chu trình chuyển tiếp sang một nền kinh tế nông nghiệp hàng hóa thật sự đúng nghĩa của nó, gắn với thương nghiệp và với công nghiệp hóa; thúc đẩy sự phân công lao động ngay trong nội bộ ngành nông nghiệp, biến nông nghiệp độc canh thành nông nghiệp đa canh - một ngành sản xuất chính với nhiều ngành hỗ trợ, dựa vào đó mà phát triển.

Thứ ba, thực hiện chiến lược phát triển kinh tế một cách đồng bộ, có liên kết thống nhất trong qui hoạch tổng thể mang tính toàn vùng – gắn trục miền Đông Nam Bộ nơi cung ứng các sản phẩm công nghiệp – thành phố Hồ Chí Minh đầu mối giao lưu thương mại – đồng bằng sông Cửu Long cung ứng nguồn lao động, nông sản thực phẩm,... đẩy mạnh hơn nữa cơ chế hoạt động kinh tế thông thoáng. Thực hiện tốt phương châm “nội lực là chính, ngoại lực quan trọng”, ra sức phát triển lực lượng dân doanh, nội lực vốn có của TP.HCM.

3.2. Giao lưu văn hóa phù hợp với xu hướng thời đại

Việc đẩy mạnh giao lưu, tiếp biến với văn hóa văn minh nhân loại là phát huy, bảo lưu, bảo tồn các giá trị văn hóa truyền thống vốn có trong tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM phù hợp với xu hướng thời đại. Bảo tồn và phát huy luôn gắn liền với nhau trong việc xây dựng và sáng tạo văn hóa, sẽ là mục tiêu cho tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM phát huy cái vốn có của mình lên một tầm cao mới, không bị quên lãng, lỗi thời, lạc hậu. Trong giao lưu văn hóa, thông qua các dịp lễ hội, cũng toát lên được bản sắc văn hóa truyền thống mang nội dung và hình thức rất phong phú, đa dạng trong từng loại hình, qui tụ các đồng văn hóa từ mọi miền đất nước về TP.HCM. Điều này góp phần quảng bá hình ảnh văn hóa Việt Nam từ truyền thống đến hiện đại ngay giữa lòng trung tâm Thành phố.

Nhằm bảo tồn, xây dựng, và phát huy các giá trị truyền thống của tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM trong xu thế hội nhập hiện nay, chúng ta cần thực hiện một số vấn đề có tính nguyên tắc sau:

Thứ nhất, giữ vững định hướng xã hội chủ nghĩa trong giao lưu, hội nhập văn hóa thế giới. Đồng thời, tiếp thu tối đa các giá trị văn minh, văn hóa thế giới, nhưng phải bảo đảm giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống của con người Sài Gòn-TP.HCM luôn nằm trong chính thể chung của văn hóa Việt Nam.

Thứ hai, để có thể tiếp thu sức mạnh bên ngoài mà

vẫn giữ được chủ quyền và bản sắc văn hóa vốn có trong tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM, cần phát huy các yếu tố nội sinh (mang tính chủ đạo), phải đóng vai trò quyết định cho việc định hướng các mối quan hệ với các yếu tố bên ngoài, còn các yếu tố bên ngoài phải trở thành tố chất kích thích sự tiến hóa của các yếu tố bên trong.

Thứ ba, hội nhập, tiếp thu văn hóa từ bên ngoài phải trên cơ sở lựa chọn tối ưu để tiếp cận được nhiều tinh hoa văn hóa nhân loại phù hợp với điều kiện tự nhiên, xã hội, phong tục tập quán của Sài Gòn-TP.HCM.

Thứ tư, chủ động hội nhập để làm phong phú và hiện đại thêm các sắc thái văn hóa truyền thống của Sài Gòn-TP.HCM chứ không thể làm cho văn hóa bị lai căng, mất gốc, trở thành cái bóng mờ của các giá trị văn hóa khác từ bên ngoài, đi ngược lại tính thống nhất của văn hóa Việt.

Thứ năm, cần tiếp thu có chọn lọc tinh hoa của nhân loại, bên cạnh đó, cần gạt bỏ những gì không phù hợp với xu hướng tiến bộ văn minh nhân loại từ truyền thống trong tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM, những yếu tố đã trở nên lỗi thời - nhất là phong tục tập quán không hợp thời với tiến trình sản xuất công nghiệp, tính chuyên môn hóa cao.

3.3. Khắc phục những hủ tục, tệ đoan

Song song với những đức tính tốt cần bảo tồn và phát huy, tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM hiện tại vẫn còn tồn tại những hủ tục, tệ đoan xuất phát từ điều kiện đặc thù lịch sử, tự nhiên, quá trình phát triển, ... ảnh hưởng không nhỏ đến công cuộc xây dựng đời sống văn hóa mới ở Thành phố hiện nay. Trong điều kiện mới hiện nay, những di chứng: tệ nạn mê tín dị đoan, lối sống lãng phí, chi tiêu thiếu kế hoạch,... sẽ là những lực cản lớn cho sự phát triển của Thành phố.

Để phần nào hạn chế những khiếm khuyết trên cần nhiều giải pháp khác nhau và đồng bộ. Dưới đây là một số giải pháp mang tính định hướng khắc phục tình trạng trên:

Thứ nhất, đẩy mạnh hơn nữa phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa khu dân cư” bằng các nội dung cụ thể “người tốt việc tốt”, “nuôi con khỏe dạy con ngoan”, “ông bà mẫu mực, con cháu thảo hiền”, “gia đình văn hóa”, “ấp văn hóa”, “khu phố văn hóa”,... đúng chuẩn, tránh những trường hợp nặng hình thức, giáo điều, nặng nề, phiền phức,... có khi gây nên tác dụng ngược về ý nghĩa tích cực của phong trào.

Thứ hai, ra sức đẩy mạnh bài trừ tệ nạn ăn nhậu bê tha, lãng phí thời gian và tiền của bằng các hình thức, công cụ thưởng phạt thật hữu ích ngay tại cơ quan, công sở. Ngay tại cơ quan có những qui định chặt chẽ

về giờ giấc, phát huy công tác phê bình và tự phê bình nhằm đề cao tư cách tác phong của người cán bộ, đảng viên. Bên cạnh đó, cần có những hình thức kỷ luật thật nghiêm: hạ bậc lương, không xét bình bầu thi đua,... Đối với những người uống rượu bê tha, quậy phá cần có những biện pháp chế tài đủ mạnh: kiểm điểm tại nơi sinh sống, phạt lao động công ích, nặng truy tố hình sự,....

Thứ ba, cần có những định hướng mới cho những người nóng tính, tính tự ti thiếu năng, thiếu nhẫn nại dễ làm hỏng việc như: bỏ việc chiếm đa số, thái độ bất cần đời, không làm cũng có ăn,... thông qua các buổi giao lưu nói chuyện chuyên đề gương người tốt việc tốt, trao đổi học tập kinh nghiệm,... Tại các trường dạy nghề, đại học cần chuyên đề tâm lý ứng xử trong công việc hướng nghiệp cho giới trẻ trước khi tiếp xúc với thực tế, trang bị kiến thức kỹ năng sống, có tinh thần cầu tiến, ý chí ham học hỏi, vươn lên trong cuộc sống.

Kết luận

Những tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM hình thành và phát triển trên vùng đất Nam Bộ qua lịch sử của hơn 320 năm và được thể hiện rõ nét trong giai đoạn hiện nay dù có những điểm riêng, đặc thù nhưng vẫn dựa trên nền tảng cốt lõi của văn hóa Việt Nam, văn hóa Thăng Long-Phụ Xuân.

Những tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM của bao lớp người Việt đi mở đất trong hơn 3 thế kỷ qua không những được bảo tồn mà còn phát triển ngày càng cao trong quá trình thích ứng, cải tạo thiên nhiên và đấu tranh chống phong kiến, thực dân, đế quốc. Sự tổng hòa những tính cách con người Sài Gòn-TP.HCM và quá trình kiến tạo nên không gian văn hóa Sài Gòn-TP.HCM là một chặng đường nhiều cam go và thử thách. Những đức tính ấy chỉ phát huy tính tích cực và có sức mạnh to lớn khi chúng ta hướng nó vào những mục đích tốt đẹp. Ngược lại, nếu để nó phát triển một cách tự phát, ắt rằng các mặt tiêu cực sẽ trở thành yếu tố trội và thường biểu hiện qua các hiện tượng là tính tùy tiện, hời hợt, phiêu lưu, thiếu kế hoạch, thiếu chặt chẽ trong lãnh đạo, dễ dãi trong khoa học,... sẽ gây ra nhiều hệ quả tiêu cực.

Trong tiến trình hội nhập và tiếp thu có chọn lọc văn hóa nhân loại, cần đáp ứng và định hướng đúng điểm rơi và khoa học nhằm phát huy được tính linh hoạt sáng tạo trong việc tiếp thu rất nhanh tinh hoa văn hóa, văn minh nhân loại để làm giàu cho văn hóa dân tộc Việt Nam từ những con người bộc trực vùng Nam Bộ.

CHÚ THÍCH

¹“Ở Gia Định, khi khách đến nhà thời mời ăn trà trước, thết nước chè rồi đến ăn cơm ăn bánh, cốt phải phong hậu. Không kể là người thân hay sơ, lạ hay quen, tông tích thế nào, đã đến tất phải tiếp nhận thết đãi. Cho nên người đi chơi không mang theo lương thực, mà người lâu ở, người trốn tránh khá nhiều vì có chỗ nuôi khách” (Viện Sử học, 1999, tr.146).

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Ban Tuyên giáo Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh (2016), *Những vấn đề chủ yếu của văn kiện Đại hội Đảng bộ Thành phố Hồ Chí Minh lần thứ X nhiệm kỳ 2015 – 2020*, Nxb. Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, TP.HCM.
2. Hoàng Phê (2010), *Từ điển tiếng Việt*, Nxb. Từ điển bách khoa, Hà Nội.
3. Lê Duẩn (1963), *Về cách mạng xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam*, Nxb. Sự thật, Hà Nội.
4. Nguyễn Sỹ Nồng (2008), *Môn học về Thành phố Hồ Chí Minh cho cán bộ công chức*, Nxb. Thành phố Hồ Chí Minh, TP.HCM.
5. Thạch Phương-Hồ Lê-Huỳnh Lửa-Nguyễn Quang Vinh (1992), *Văn hoá dân gian người Việt ở Nam Bộ*, Nxb. Khoa học Xã hội, Hà Nội.
6. Trần Văn Giàu (1987), *Địa chí văn hóa thành phố Hồ Chí Minh, tập Lịch sử*, Nxb. Thành phố Hồ Chí Minh, TP.HCM.
7. Trương Thị Kim Chuyên – Châu Ngọc Thái (2004), “*Vấn đề chênh lệch vùng ở Việt Nam qua một số so sánh giữa ba vùng kinh tế trọng điểm*”, *Vùng kinh tế trọng điểm phía Nam, Những vấn đề kinh tế-văn hóa-xã hội*, Nxb. Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh, TP.HCM.
8. Viện Sử học (1999), *Gia Định thành thông chí*, Nxb. Giáo Dục, Hà Nội.